UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
VIRTUTE ET SAPIENTIA

UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA“ din IAȘI

Agenția Națională a Arhivelor

Centrul de studii interdisciplinare USM
SILVIU DRAGOMIR

PROGRAMUL

Conferinței științifice internaționale

EDUCAȚIA, TRADIȚIA ȘI CULTURA BISERICII ORTODOXE ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC DE-A LUNGUL ISTORIEI

EDUCATION, TRADITION,AND CULTURE OF THE ORTHODOX CHURCH IN THE ROMANIAN LANDS THROUGHOUT HISTORY

Ediția a VII-a,
consacrată centenarului învățământului teologic românesc din Basarabia,
Chișinău, 8–10 noiembrie 2026

conferinta.teologie2026@gmail.com

COMITETUL ŞTIINŢIFIC

1. Prof. univ. dr. Igor Şarov, prorector, Universitatea de Stat din Moldova.
2. Pr. conf. univ. dr. Paul-Cezar Hârlăoanu, decan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Al. Ioan Cuza”, Iaşi.
3. Lect. univ. dr. Igor Bercu, decan, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
4. Pr. lect. univ. dr. Cosmin Daniel Pricop, decan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Universitatea din Bucureşti.
5. Lect. univ. dr. Igor Caşu, director, Agenţia Naţională a Arhivelor, Chişinău.
6. Prof. univ. dr. hab. Ion Gumenâi, şef direcţie, Agenţia Naţională a Arhivelor, Chişinău; Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
7. PS. conf. univ. dr. Veniamin (Goreanu), Episcopul Basarabiei de Sud.
8. Prof. univ. dr. hab. Ion Eremia, director, Centrul de Studii Interdisciplinare „Silviu Dragomir”, Chişinău-Oradea; Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
9. Conf. univ. dr. hab. Igor Cereteu, Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova.
10. Pr. conf. univ. dr. Octavian Moşin, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
11. Prof. univ. dr. hab. Oleksandr Dobrzhanskyi, Universitatea Naţională „Yuriy Fedkovych”, Cernăuţi.
12. Prof. univ. dr. Mykola Mykhaylutsa, Universitatea Naţională Maritimă din Odesa.
13. Conf. univ. dr. Ion Valer Xenofontov, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
14. Pr. conf. univ. dr. Emilian Iustinian Roman, director departament, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Al. Ioan Cuza”, Iaşi.
15. Pr. lect. univ. dr. Silviu Tudose, prodecan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Universitatea din Bucureşti.
16. Pr. lect. univ. dr. Critian-Alexandru Barnea, prodecan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Al. Ioan Cuza”, Iaşi.

COMITETUL DE ORGANIZARE

1. Prof. univ. dr. Igor Şarov, prorector, Universitatea de Stat din Moldova.
2. Lect. univ. dr. Igor Bercu, decan, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
3. Prof. univ. dr. hab. Ion Gumenâi, şef direcţie, Agenţia Naţională a Arhivelor, Chişinău; Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
4. Pr. conf. univ. dr. Paul-Cezar Hârlăoanu, decan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Al. Ioan Cuza”, Iaşi.
5. Pr. lect. univ. dr. Cosmin Daniel Pricop, decan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul”, Universitatea din Bucureşti.
6. Pr. conf. univ. dr. Octavian Moşin, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
7. Alexandra Cojuhari, Universitatea de Stat din Moldova
8. Pr. conf. univ. dr. Emilian Iustinian Roman, director departament, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Al. Ioan Cuza”, Iaşi.
9. Pr. lect. univ. dr. Critian-Alexandru Barnea, prodecan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Al. Ioan Cuza”, Iaşi.
10. Conf. univ., dr. Oleksandr Rusnak, Universitatea Naţională „Yuriy Fedkovych”, Cernăuţi.
11. Pr. asist. univ. dr. Ilarion Argatu, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae”, Universitatea „Al. Ioan Cuza”, Iaşi.

8 NOIEMBRIE 2026

13.00-17.00 – *SOSIREA ŞI CAZAREA PARTICIPANŢILOR* / Universitatea de Stat din Moldova (str. A. Mateevici, 60)

17.00-19.00 – *VIZITAREA CHIŞINĂULUI ISTORIC*

19.00 – *CINA*

9 NOIEMBRIE 2026

9.00-9.30 – *ÎNREGISTRAREA PARTICIPANŢILOR* / Sala 119, Bloc II, USM (str. M. Kogălniceanu, 67)

Link de conectare:

https://teams.microsoft.com/meet/3530511989635216?p=UrKKP59LQ48L76rbEg

9.30-10.00 – MESAJE DE SALUT

***Moderator**: Pr. conf. univ. dr. **Paul-Cezar Hârlăoanu**, decan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae", Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi.*

Prof. univ. dr. hab. Otilia Dandara, rector, Universitatea de Stat din Moldova.
Prof. univ. dr. Igor Şarov, prorector, Universitatea de Stat din Moldova.
Lect. univ. dr. Igor Bercu, decan, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.
PS. conf. univ. dr. Veniamin (Goreanu), Episcopul Basarabiei de Sud.
Pr. conf. univ. dr. Paul-Cezar Hârlăoanu, decan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae", Universitatea „Al. Ioan Cuza", Iaşi.
Pr. lect. univ. dr. Cosmin Daniel Pricop, decan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul", Universitatea din Bucureşti.
Lect. univ. dr. Igor Caşu, director, Agenţia Naţională a Arhivelor, Chişinău.
10.00-10.15 – ***Recital de cântări bisericeşti susţinut de corul studenţesc al Facultăţii de Teologie Ortodoxă „Sfântul Dumitru Stăniloae" din Iaşi, Extensia Chişinău. Dirijor: dr. Tatiana Daniţa.***

10.15-11.15 - ŞEDINŢA ÎN PLEN

***Moderator**: Lect. univ. dr. **Igor Bercu**, decan, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.*

1. Prof. univ. dr. Oleksandr Dobrzhanskyi, conf. univ. dr. Oleksandr Rusnak, **Dezvoltarea învăţământului teologic ortodox din Bucovina în secolul al XIX-lea – începutul secolului al XX-lea.**
2. Pr. prof. univ. dr. Ion Vicovan, **„Înfiinţarea Facultăţii de Teologie la Chişinău. Primul decan al Facultăţii, profesorul Ioan Mihălcescu”.**
3. Pr. Conf. univ. dr. Octavian Moşin, **Începuturile învăţământului teologic universitar la Chişinău: context istoric, personalităţi şi misiune academică (1926-1940).**
4. Dr. Lidia Prisac, **Pe urmele arhivei Facultăţii de Teologie din Chişinău (1926-1940).**
5. Prof. univ. dr. Igor Şarov**, Continuitate şi renaştere academică: înfiinţarea extensiilor universitare de teologie ortodoxă la Chişinău şi perspectivele învăţământului teologic superior.**

11.15-11.30 - PAUZA DE CAFEA

11.30-13.30 - *LUCRU ÎN SECȚIUNI* / SALA 119, BLOC II, USM.

***Moderatori**: Prof. univ. dr. hab. **Ion Eremia**, director, Centrul de Studii Interdisciplinare „Silviu Dragomir", Chişinău-Oradea; Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova. / Pr. conf. univ. dr. **Emilian Iustinian Roman**, director departament, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae", Universitatea „Al. I. Cuza", Iași.*

1. PS. conf. univ. dr. Veniamin (Goreanu), **Catedra de drept bisericesc a Facultăţii de Teologie din Chişinău în perioada interbelică şi contribuţia profesorului Nicolae Popescu-Prahova la formarea clerului şi la dezvoltarea culturii teologice din Basarabia**.
2. Arheolog Costică Asăvoaie, dr. Adriana Miron, dr. Cosmin Niţă, **Câteva date privitoare la cercetările arheologice preventive efectuate la biserica „Sfinţii Atanasie şi Chiril" din Iaşi.**
3. Prof. univ. dr. hab. Ion Eremia, **Problema întemeierii Mitropoliei Moldovei în cercetările specialiştilor din Imperiul Rus.**
4. Dr. Lilian Ciachir, **Educaţia ortodoxă ca factor de conservare şi consolidare a identităţii româneşti în Transilvania între Reformă şi instaurarea dominaţiei habsburgice (1517–1699).**
5. Conf. univ. dr. Ludmila Usatâi, **Petru Movilă – sinteza tradiţiei moldo-muntene şi a culturii kieviene.**
6. Pr. prof. univ. dr. Florin Dobrei, **Domnitorul Mihai Viteazul şi Ortodoxia transilvăneană.**
7. Pr. conf. univ. dr. Cătălin Vatamanu, **De la Mănăstirea Putna, la Mitropolia Transilvaniei: formarea teologică şi vocaţia cărturărească a Sfântului Ilie Iorest.**
8. Prof. Costin Clit, **Documente privitoare la trecutul Mănăstirii Tazlău din secolele XVII-XVIII.**

9. Pr. prof. univ. dr. Mihail-Simion Săsăujan, **Învățământul teologic ortodox din cadrul Institutului Teologic de Grad Universitar din Bucureşti în timpul regimului comunist**.

13.30-14.30 PRÂNZ

LUCRU ÎN SECȚIUNI / SALA 532, BLOC CENTRAL (STR. A. MATEEVICI, 60)

Link de conectare:

https://teams.microsoft.com/meet/3898806402011077?p=YlGCvAPFwhWdgK3MU1

***Moderatori**: Pr. lect. univ. dr. **Silviu Tudose**, prodecan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Justinian Patriarhul", Universitatea din Bucureşti / Pr. lect. univ. dr. **Critian-Alexandru Barnea**, prodecan, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sf. Dumitru Stăniloae", Universitatea „Al. I. Cuza", Iaşi.*

1. Pr. lect. univ. dr. Cosmin Daniel Pricop, **Dinamica ioaneică a martorilor şi a convingerii (In 1) în Omiliile Sf. Ioan Hrisostom la Evanghelia după Ioan.**
2. Pr. conf. univ. dr. Paul-Cezar Hârlăoanu, ***Biblia* de la 1939, între traducere şi receptare.**
3. Pr. prof. univ. dr. David Pestroiu**, Consideraţii misiologice actuale privind tradiţia ortodoxă a prezenţei lui Dumnezeu în creaţie.**
4. Pr. conf. univ. dr. Emilian Iustinian Roman, **Dreptul bisericesc în Basarabia interbelică şi dezvoltarea gândirii canonice româneşti.**
5. Pr. lect. univ. dr. Critian-Alexandru Barnea, **Spiritualitatea ortodoxă ca disciplină universitară: radiografia primilor ani.**

6. Pr. lect. univ. dr. Silviu Tudose, **Confluenţe tipiconale cu privire la introducerea şi permanenţa troparului Ceasului al III-lea în epicleza euharistică**.
7. Pr. lect. univ. dr. Alexandru Atanase Barna, **Teologia siriacă şi relevanţa acesteia pentru spiritualitatea ortodoxă românească.**
8. Lect. univ. dr. Octavian Gheorghe Gordon, **Elemente comune de paleografie greacă iconografică în arealul istoric al Ortodoxiei româneşti.**
9. Pr. lect. univ. dr. Ilarion Mâţă, **Istoria filantropiei în spaţiul românesc. Programe sociale ale Bisericii Ortodoxe Române pentru familiile vulnerabile.**
10. Prof. univ. dr. hab. Viorica Goraş-Postică, Pr. drd. Nicolae Ciobanu, **Consilierea creştină în medierea conflictelor familiale: date experimentale preliminare.**
11. Conf univ. dr. Adela Manole, **Dinamica terminologiei religioase în discursul contemporan: de la limbajul liturgic tradiţional la comunicarea religioasă digitală.**
12. Conf. univ. dr. hab. Iurie Mihalache, **Regimul juridico-canonic al spaţiului pruto-nistrean între Patriarhia Ecumenică, Patriarhia Moscovei şi Patriarhia Română: O istorie a mutaţiilor de jurisdicţie teritorială.**
13. Conf. univ. dr. Natalia Antoci, **Integrarea europeană şi valorificarea patrimoniului cultural-religios: perspective pentru dezvoltarea turismului în Republica Moldova.**

16.30-17.00 PAUZĂ DE CAFEA

17.00 – 19.00 *LUCRU ÎN SECȚIUNI* / SALA 532, BLOC CENTRAL

***Moderatori**: Conf. univ. dr. **Ion Xenofontof**, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova. / Pr. conf. univ. dr. **Octavian Moşin**, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.*

1. Cercet. şt. Denis Bulancea**, Represiunea religioasă în R.A.S.S. Moldovenească reflectată în documentele NKVD: cazul laicatului.**

2. Vlada Condrea, **Politica antireligioasă în RASSM: strategii guvernamentale şi reacţii comunitare**.

3. Conf. univ. dr. Ion Valer Xenofonton, **Preotul Vasile Guma (1865-1954): „omul care a hrănit un milion de suflete”.**

4. Pr. drd. Radu Storoja, **Între misiune şi mărturie: activitatea Bisericii Ortodoxe Române în Transnistria (1941–1944) în paginile publicaţiilor *Transnistria Creştină* şi *Lumina*.**

5. Drd. Alin-Florin Ciotea, **Preoţi basarabeni şi bucovineni refugiaţi în parohiile Protopopiatului Ortodox Chişineu-Criş (jud. Arad) în anii celui de-Al Doilea Război Mondial.**

6. Mrd. Chiril Gavriliță, **Politica statului sovietic față de clerul ortodox în RSS Moldovenească: etape, mecanisme și accente.**

7. Dr. Maria Zinovii, **Preoţii basarabeni în faţa represiunii sovietice: între execuţie şi supravieţuire. Cazurile lui Porfirie Şoimu şi Vasile Ţepordei.**

8. Drd. Anatolie Nosatâi, **Restricţionarea vieţii religioase în RSS Moldovenească în anii ’70 - prima jumătate a anilor ’80 ai secolului al xx-lea.**

9. Diac. mrd. Petru Jelihovschi, **De la constrângere administrativă la toleranţă religioasă. Aspecte privind redeschiderea bisericilor din RSSM şi transmiterea în folosinţa comunităţilor religioase locale.**

10. Diac. drd. Denis Chiriac**, Importanţa studiului filosofiei în formarea teologilor ortodocşi în era transumanistă.**

14.30-16.30 LUCRU ÎN SECȚIUNI / CAB. 535

Link de conectare:

https://teams.microsoft.com/meet/3858400760548793?p=8k5p7TDbOSVWlwpduU

***Moderatori**: Conf. univ. dr. hab. **Alina Felea**, Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Prof. univ. dr. hab. **Ion Gumenâi**, şef direcţie, Agenţia Naţională a Arhivelor, Chişinău; Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.*

1. Lect. univ. dr. Igor Bercu, **Geneza şi dezvoltarea Mănăstirii Curchi între memoria colectivă şi izvoarele documentare.**
2. Pr. conf. univ. dr. Daniel Niţă-Danielescu, **Câteva consideraţii cu privire la educaţia, tradiţia şi cultura ecleziastică în anii de arhipăstorire ai Mitropolitului Veniamin Costachi.**
3. Pr. lect. univ. dr. Veaceslav Ciorbă, **Tipăriturile bisericeşti în limba română in Basarabia în perioada stăpânirii ţariste (1812–1917)**.
4. Prof. univ. dr. Claudiu Cotan, **Un părinte al învăţământului românesc din Dobrogea - Arhimandritul Nifon Bălăşescu.**
5. Pr. drd. Ruslan Grecu, **Implicarea Mănăstirii Răciula în dezvoltarea învăţământului religios din Basarabia.**
6. Prof. univ. dr. Natalia Dianova, **Особливості розбудови Православної церкви в Одесі в першій третині XIX століття**

(Particularităţile dezvoltării Bisericii Ortodoxe la Odesa în prima treime a secolului al XIX-lea).

7. Drd. Sergiu Demerji, **Politicile lingvistice în cadrul Seminarului Teologic din Chişinău sub administraţia ţaristă: de la toleranţă limitată la rusificare instituţională (1813–1918).**
8. Д.і.н, проф. Олена Бачинська, **Православна церква у козаків Задунайської Січі та Дунайського козацтва. Перша половина XIX ст.(Biserica Ortodoxă la cazacii secii transdanubieni şi ai cazacilor danubieni. Prima jumătate a secolului al XIX-lea).**
9. Dr. hab. full prof. Oleksandr Stovpets, **Просвітницькі інститути та культурний плюралізм Південної Бессарабії в епоху геополітичних розломів 1850-х – 1940-х рр. (Instituţiile de învăţământ şi pluralismul cultural în Basarabia de Sud în perioada schimbărilor geopolitice din anii 1850-1940).**

16.30-17.00 PAUZĂ DE CAFEA

17.00-19.00 *LUCRU ÎN SECŢIUNI* / SALA 535, BLOC CENTRAL

***Moderatori**: Conf. univ. dr. hab. **Alina Felea**, Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Moldova / Prof. univ. dr. hab. **Ion Gumenâi**, şef direcţie, Agenţia Naţională a Arhivelor, Chişinău; Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.*

1. Conf. univ. dr. hab. Igor Cereteu, **Biserica din Basarabia (1812-1844) şi necesitatea tipăririi cărţilor religioase.**
2. Pr. Dr. Ioan Lisnic, **Îndreptar privind clericii martiri şi mărturisitori din spaţiul pruto-nistrean.**

3. Conf. univ. dr. hab. Alina Felea, **Violenţa şi beţia în Ţara Moldovei în sec. XVII-începutul sec. al XIX-lea: prevederi legislative, poziţia Bisericii Ortodoxe şi realitatea cotidiană.**
4. Drd. Adrian-Ionuţ Gîlea, **Practici de transmitere a mesajelor în Ţara Moldovei (sec. XV-XVII).**
5. Pr. lect. Univ. dr. Eugen Onicov, **Seminarului Teologic din Chişinău - focar al mişcării naţionale din Basarabia.**
6. Prof. univ. dr. hab. Ion Gumenâi, **Biserica Ortodoxă din Basarabia între tendinţe imperiale ruse şi agent de rezistenţă naţională.**
7. Pr. conf. univ. dr. Panteleimon Pavlinciuc, **Corespondenţa părintelui Andronic Popovici cu studenţii români de la Academia Duhovnicească din Kiev.**
8. Mrd. Alexei Nemerenco, **Importanţa culturală şi spirituală a mănăstirii Noul Neamţ**
9. Prof. univ. dr. Mykola Mykhailutsa, **Місіонерська діяльність православного кліру Південної Бессарабії в Трансністрії (1941-1944 pp.) (Activităţi misionare ale clerului ortodox din Basarabia de Sud în Transnistria (1941-1944)).**
10. Prof. univ. dr. George ENACHE, **Arestările operate în rândurile profesorilor de la Institutul Teologic de grad universitar din Bucureşti în anul 1958.**
11. Dr. Corneliu Ciucanu, **Activitatea Mitropolitui Pimen Georgescu (1853-1934) din timpul Războiului de Întregire şi al Marii Uniri.**
12. Cercet. şt. Tudor Ciobanu, **Corespondenţă dintre Arhivele Statului Chişinău şi Mitropolia Basarabiei referitoare la transmiterea documentelor ecleziastice la păstrare de stat.**
13. Dr. Aurelian Lavric, **Facultatea de Teologie din Chişinău în evocările părintelui profesor Gala Galaction.**

19.00 – 19.30 – *CONCLUZIILE CONFERINȚEI* / SALA 532, BLOC CENTRAL

19.30 – CINA

10 noiembrie 2026

10.00-14.00 – *ATELIER DE LUCRU A STUDENȚILOR ȘI MASTERANZILOR* /

Sala Senatului, Bloc Central